CHAPTER 19

OLIVIER ROLIN'İN *SİRÇA OTEL'DE BİR ODA* ADLI ROMANINDA YOK-YER KAVRAMI ÜZERİNDEN MEKÂNSAL KAVRAYIŞ

SPATIAL PERCEPTION THROUGH THE CONCEPT OF NON-PLACE IN OLIVIER ROLIN'S *HOTEL CRYSTAL*

Seçil YÜCEDAĞ¹, İnci ÇAKIR²

¹Araştırma Görevlisi, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü, Konya, Türkiye
e-mail: secilyucedag@selcuk.edu.tr

²Yüksek Lisans Mezunlu, Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
Reklamcılık Bölümü, Konya, Türkiye
e-mail: inc.cakir@gmail.com

DOI: 10.26650/BS/AA14.2021.001-1.19

ÖZ

Fransız yazar Olivier Rolin, 2004 yılında kaleme aldığı *Sırça Otel'de Bir Oda* adlı romanında, Buenos Aires, New York, Tokyo, Helsinki gibi dünyanın birçok farklı noktasında kaldığı otel odalarından alışılmadık bir biçimde bahseder. Paris'te bir tren istasyonunda bulunan bir valiz, beklenmedik bir serüvenin başlangıcında önemli bir rol oynar. Bavulda birbirinden kopuk ve yırtık kâğıtlara yazılmış notlar bulunur. Bu notlar romanın düzensiz ve parçalı yapısını vurgular. Yer betimli öz yaşam öyküsü üzerine kurulu olan roman, yazarın kaldığı kırk üç otel odasının betimlemesi ve yazarın söz konusu otel odalarındaki deneyimlerinin anlatımından oluşur. Bu bakımdan roman, otobiyografik anlatımın ötesinde öz kurgusal bir anlatıma da sahiptir. Otel odalarının girişiyle başlayan duvarlar, mobilyaların rengi, dokusu, biçimine kadar yapılan detaylı betimlemeler her bölümde neredeyse aynı şekilde vurgulanır. Betimlemelerin biçim ve içerik olarak tekrarı otel odalarının benzerliğine gönderme yapar. Otel odalarının benzerliği ve sıradanlığı Fransız Antropolog Marc Augé'nin antropoloji alanından faydalanarak açıkladığı “yok- yer” ve modernleşmenin son noktası üstmodernlik kavramlarıyla ilişkilendirilir. Yok- yerler, insanların tarihsel ve kimliksel hiçbir bağının olmadığı, insanların anılarında

önem teşkil etmeyen anonim mekânlardır. Yazar, otel odalarını betimlemeyerek ve kendi deneyimlerine dayanan kurgusal bir dünya yaratarak geçmişini ölümsüzleştirmeye çalışır. Bunun için, yok-yerler olarak bilinen gelip geçici, transit mekânlardan olan otel odalarını kendine özgü mekânsal kavrayışıyla yorumlar. Bu çalışmada, *Sırça Otel'de Bir Oda* romanındaki özne ve mekân arasındaki ilişkileri, öznenin mekânı algılayış biçimini ve mekândaki anonim yalnızlığını Marc Augé'nin yok-yer kavramsallaştırması kapsamında analiz edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Olivier Rolin, *Sırça Otel'de Bir Oda*, yok-yer, üstmodernlik, mekânsal kavrayış

ABSTRACT

French writer Olivier Rolin's novel, *Hotel Crystal*, written in 2004, mentions the hotel rooms where he stayed in many different places in the world, such as Buenos Aires, New York, Tokyo, and Helsinki. A suitcase which is found in the train station in Paris has an important role in initiating this unexpected adventure. There are notes written on detached and torn papers in the suitcase. These notes mirror the complex and fragmented structure of the novel. Rolin's story, which is based on the place-depicted autobiography, consists of a description of the forty-three hotel rooms where the author has stayed, and the narrative of the author's experiences in those hotel rooms. In this respect, the novel has a self-fictional narrative beyond autobiographical narration. Detailed descriptions of the hotel rooms, starting from the entrance, to the walls, the color, the texture, and the shape of the furniture are emphasized in almost the same way in each chapter. The formal and contextual repetition of the descriptions highlights the similarity of hotel rooms. The similarity and the commonness of hotel rooms are associated with the concepts of "non-place," which the French anthropologist Marc Augé explained using the field of anthropology and the endpoint of modernization, supermodernity. Non-places are anonymous places where people have no identity or historical ties, and which do not have any importance in people's memories. The author tries to immortalize his past by describing the hotel rooms and by creating a fictional world which is based on his own experiences. Thus, with his spatial perception he interprets the hotel rooms, which are non-places and temporary, transitory spaces. In this study, we will analyze the relations between the subject and the place in the novel *Hotel Crystal*, the subject's perception of the place, and the anonymous loneliness in the place within the context of Marc Augé's concept of non-place.

Keywords: Olivier Rolin, *Hotel Crystal*, non-place, supermodernity, spatial perception

EXTENDED ABSTRACT

Olivier Rolin, a contemporary French writer, has had a considerable impact in the literary world with his impressive books that have won many prizes. Among his works, *Hotel Crystal* is distinguished from others by its structure and unconventional theme. This novel can be read like a reflection of modern life, in that Olivier Rolin describes his life story through the places he has stayed around the world. Rolin makes a list of forty-three hotel rooms in different parts

of the world, such as Buenos Aires, New York, Tokyo, and Helsinki. A suitcase, which has a variety of messy papers, including various postcards, manuscripts, envelopes, and maps in it, is found at a train station in Paris. These messy papers contain the author's descriptions and memories of the hotel rooms. Due to the incomplete and complex nature of the novel, each chapter is completed with editorial notes. Each chapter is expressed in a similar style, which begins with a detailed description of the hotel rooms and ends with a fictional story. The purpose of these detailed room descriptions is to write an autobiography, in order not to forget the places he has gone and what he felt there, since Rolin is afraid of losing his memory one day and forgetting his past. For this reason, he wants to maintain his permanence in these temporary places and struggles against disconnection with his past. Olivier Rolin has a different spatial perception, and we associate this spatial perception with the concept of non-places throughout the novel. Indeed, the reader often witnesses the writer's perception of the places. Since the hotel rooms are unidentified, temporary, anonymous places, the author especially prefers hotel rooms where he also seeks his own identity. According to the anthropological perspective, there is a historical, social, and cultural relationship between the human and the place. Thus, the places where one can feel a sense of belonging in daily life and have memories such as home, school, and work are more special. Apart from these areas, there are also transit places where the person has to spend time in daily life, such as airports, supermarkets, cash dispensers, and hotel rooms. These places are temporary areas where we spend limited time. French anthropologist Marc Augé, working on anthropological places, identifies these temporary places as non-places, a concept he has brought to interdisciplinary studies. In this study, the novel *Hotel Crystal* is studied within the context of place and human interaction, which is a subject of anthropology. The aim is to analyze the novel within the scope of the concept of non-places. Marc Augé mentions the concept of supermodernity, which leads to the emergence of non-places when dealing with anthropological spaces today. In this respect, considering spatial, temporal, and individual excesses, the space of supermodernity is accepted as non-places. The increasing distance of people from the places that are in contact with daily life causes anthropological spaces to turn into non-places. Non-places, which are reproduced with the influence of technological developments and capitalism, lead individuals to more loneliness, deterritorialization, and alienation. Place is one of the practical reflections of people and society. People and society gain presence in place, realize their formation in place, and transform into place. Place becomes a reference area for the person who expresses himself with certain places. Rolin creates a world to get rid of his negative feelings, which cause isolation, so he uses the words to define the hotel rooms metaphorically (they are mentioned in the novel as places where he can get away from these feelings). The hotel rooms,

which are related to the conception of supermodernity, are chosen by the author in the novel and are also non-places. He also mentions the notion of death. He unexpectedly fictionalizes his death in a hotel in Baku. As for Rolin, forgetting is equivalent to dying. Therefore, he struggles to survive by writing because this is the only way not to forget his life experiences. The expression of death in the novel is symbolic in this regard because he assumes that there is a relation between the day he would die and the day he would begin to forget something. Consequently, by writing *Hotel Crystal*, Rolin brings a different perspective to hotel rooms that are beginning to lose their meaning today. He tries to recreate the concept of non-places in this way. Because of his anxiety about forgetting his past, Rolin personalizes the hotel rooms and makes them places by describing them with the language which he uses and the words which he chooses.

Giriş

Çağdaş Fransız yazar Olivier Rolin, 2008 yılında kaleme aldığı *Sırça Otel’de Bir Oda* adlı romanında dünyanın farklı yerlerinde kaldığı kırk üç otel odasını betimlerken kendi özyaşamöyküsünü de sıra dışı bir kurguyla anlatır. Rolin, postmodern hayatın bir yansıması olan hızlı tüketimin getirmiş olduğu köksüzleşmeyle mekânlarda kurduğu bağ ile mücadele eder. Nitekim ömrü yolculuklarda geçen kişi, ne geçmişe ne de şimdiye ait hisseder. Göçerin köksüzlük duygusu, farklı dünyalar arasında, yitirilmiş bir geçmiş ile bütünleşilememiş bir şimdiki zaman arasında kalmışlık duygusu, belki de bu (post)modern duruma en uygun metafordur (Chambers, 2014, s. 43-45).

Rolin’in bu romanı modern hayatın bir yansıması gibi okunabilir. Ortadan kaybolan ünlü bir yazarın tren istasyonunda bulunan bavulundan; çeşitli kartpostallar, el yazması kâğıt, zarf, harita gibi karmakarışık çeşitli kâğıt yığınları çıkar. Bu kâğıtlarda, yazarın otel odası betimlemeleri ve oradaki anıları yazılıdır. Tutulan bu notlar, kâğıt parçalarının büyüklüğüne göre sığıdığı kadarıyla yazılıdır, bu nedenle notlar parçalar halindedir. Romanın eksik ve düzensiz yapısından dolayı, her bölüm editör notlarıyla tamamlanır. Titiz bir şekilde yapılmış otel odası betimlemeleriyle başlayan metinler yazarın başından geçen yer yer kurgusal olayların anlatımıyla devam eder. Yazar öncelikle oda betimlemelerinde şöyle bir yol izler: “Her betimleme hemen hemen aynı şekilde odanın girişiyle başlar, daha sonra, duvarların, odanın ve koridorun ölçüleriyle devam eder. (...) Oda ölçülere ve geometrik şekillere indirgenmesinden dolayı betimlemeler matematiksel bir imaj yaratırlar” (Van Dinter & Ramón, 2008, s. 139). Yazarın Tokyo’daki The Agnes Otel’de yaptığı ayrıntılı betimleme diğer betimlemelerin de bir örneği niteliğindedir: “Gözetme deliği ve emniyet zinciri bulunan koyu mavi oda kapısı, zemini siyah-beyaz karolarla döşeli, yaklaşık 3 m uzunluğunda ve 1 m genişliğindeki hole açılıyor. Duvarlar, odanın geri kalanında da olduğu gibi, nadide bir deri imitasyonu gibi, incecik bej rengi bir tabakayla kaplı” (Rolin, 2008, s. 143). Yazar tarafından yapılan bu detaylı oda betimlemelerinin amacı, yazarın gittiği yerleri, orada hissettiklerini unutmamak adına yaptığı bir çeşit öz yaşam öyküsü yazmaktır. Çünkü Rolin, bir gün hafızasını kaybedip geçmişini unutmaktan ve geçmişinin ona farklı anlatılmasından korkar. Bu sebeple de sürekliliği olmayan gelip geçici mekânlarda kalıcılık sağlamak ister ve geçmişiyile olan kopukluğa karşı mücadele eder. Farklı ülkeler, şehirlerde kalan yazar buradaki anılarını ölümsüzleştirmek ister. Söz konusu ölümsüzlük çabası yazarlık gerçekleşir. Bu yazılar ise stil açısından Proust’u çağırır. Proust söyleyeceği çok şey bulunduğu ve ölüm kendisini sıkıştırdığı için odasına kapanarak biçime önem vermeden yalnızca yazar (Barthes, 2016, s. 125). Rolin’in mekânsal kavrayışına paralel olarak *Sainte-Beuve’e Karşı* adlı deneme kitabında Marcel Proust’un var olma çabasını şu cümlelerinde görmek mümkündür:

Kesin olan şu ki, nerede olduğumu bilmeden uyandığım zamanlar, nesneler, ülkeler, yıllar, her şey, etrafımdaki karanlığın içinde döner dururdu. Kıpırdamayacak kadar uyuşmuş olan böğrüm, yönünü tahmin etmeye çalışırdı. Çocukluğumdan beri almış olduğu pozisyonlar silik hafızasında bir bir boy gösterir, yattığım bütün yerleri, hatta benim yıllardır aklıma gelmemiş, belki ölünceye kadar da gelmeyecek olan, oysa hatırlamam gereken yerleri etrafında canlandırırdu. Odayı, kapıyı, koridoru, hangi düşünceyle uyuyup hangisiyle uyandığımı hatırlardı. (Proust, 2006, s. 22)

Yazarın mekân üzerinden kendini betimleme biçimi, Fransız yazar George Perec'in eserlerinden de ilham aldığını gösterir. Rolin, özellikle de Perec'in *Mekân Fesmekân* adlı romanına ve tamamlamadığı *Uyuduğum Tüm Yerler* adlı çalışmasına referans yapar. Yazar, bu çalışmayı Perec'in adına kendisinin tamamladığını belirtir:

Demek oluyor ki, benim niyetim, Perec'in *Espèces d'espaces* adlı eserinde kafasında canlandığı kitabı yazmak: Bu hiç kuşkusuz, oda mekânının bende bir Proust kurabiyesi işlevi görmesinden olsa gerek (...) uyuduğum tüm yerlerin şimdiden senelerime mal olan olabildiğince eksiksiz bir dökümünü yapmaya giriştim. Oysa bildiğim kadarıyla, Perec tasarladığı bu derlemeyi hiç yapmadı. O halde onun yerine ben yapıyorum; böbürlenerek değil, daha ziyade imanı (belki) andıran bir tür saygıyla olgunlaşmış olarak. Sevdığım yazarların tasarılarını sonlandıramamalarını kaldıramıyorum. (Rolin, 2008, s. 83-84)

Olivier Rolin, postmodern yaşamdaki yok oluşa karşı verdiği mücadelesinde, etkilenmiş olduğu Marcel Proust ve George Perec'in eserlerinde eksik olduğunu düşündüğü yerleri tamamlar. Rolin, kaldığı mekânların gerçekliğine bir de kendi gerçekliğini ekler. Unutmak ve unutulmak istemeyen yazar kendini odanın bir figürü olarak konumlandırır ve böylelikle odalardaki aynalarla yaptığı oto portre betimlemeleriyle kendi adına kalıcılığı sağlar. “Yazarın otel odalarını betimleme biçimi odaların benzerliğini vurgular. Ayrıca bu mekânlar geçici barınma yerleridir, yalnızca tek bir özellikleri vardır: Otel odalarında gece geçirilir. Bir hayatı geçirmek için yapılmamışlardır. Kimliksiz yerlerdir: *Sırça Otel'de Bir Oda*'nın başkahramanının odalardaki varlığının tek kanıtı, aynadaki yansımasıdır” (Van Dinter, Ramón, 2008, s. 140). Bu anlamda Rolin, söz konusu otel odalarından birinde kendini de şu şekilde betimler:

Aynadaki çehremi seyrediyorum yorgun argın, şimdiye kadar hiç gözüme çarpmayan ayrıntılar keşfediyorum, hepsi de içler acısı. Dalgın dalgın burun kıllarımı yoluyorum, tek tek. (Rolin, 2008, s. 39)

Yazar, bir anlamda kendi kimlik arayışını da gerçekleştirdiği bu romanda, anonim mekânlar olarak bilinen otel odalarını özellikle tercih eder. Öyle ki otel odaları, kimliksiz, kimsenin kendini ait hissedemediği gelip geçici mekânlardır. Yazar bu mekânları seçtiği sözcüklerle kendi yaşamının bir parçası haline getirir. Mekân da burada ona karşı olan

tavrımız ve yorumlama şeklimiz ile onu nasıl algıladığımız konusunda da bize önemli ipuçları vermektedir (Göka, 2001, s. 14).

1. Mekânsal Kavrayış ve Yok-Yerler

Mekân kavramı; insan, mekân ve toplumsal ilişkiler üzerinden yorumlanır:

Mekân, insanın ve toplumun pratik yansımalarından biridir. İnsan ve toplum mekânda varlık kazanır, mekânda oluşumunu gerçekleştirir, mekânda dönüşür. İnsan ve toplumun bir yerle irtibat kurmaksızın, bir yere bağlanmaksızın oluşması söz konusu olamaz. Mekân sadece insanın varlığı çevreleyen yer olmanın ötesinde bir değer olarak da kabul edilmektedir. Kendini belli mekânlarla ifade eden yahut belli mekânlar etrafında konumlandırıan insan için mekân, bir referans alanı haline gelmektedir. (Alver, 2007, s. 12)

Sırça Otel’de Bir Oda adlı romanda Olivier Rolin’in de kendini anlatırken otel odaları üzerinden bireyselliğe yönelmesi, romanı ağırlıklı olarak mekânsal bir düzlemde okumaya teşvik eder. Nitekim okur, sıklıkla yazarın mekânı kavrayış biçimine tanık olur. Burada mekânın daha somut bir biçimini ifade eden “yer” kavramı karşımıza çıkar. “‘Yer’ kelimesi ilk olarak akla bir alan ya da bir toprak parçasını getirmektedir. Bu dar anlamıyla ‘yer’ yalnızca toplumun üzerinde yaşadığı alanı nitelemektedir” (İl, 2005, s. 22). “Ayrıca ‘yer’ kavramı mesafe, fark, karşıtlık oluşturan özellikleriyle antropolojinin araştırma alanını oluşturur. ‘Yer’in sınırları deneyimsel olarak bilinir. Kimlik, kişilik ve sözü içerir” (İl, 2005, s. 12).

Öyle ki Göka’nın da *İnsan ve Mekân* adlı eserinde bahsettiği gibi insan, çevresi ile bir bütündür ve onu çevreleyen Şey’lerden (Hava, su, bitki), mekân ve diğer insanlardan ayrı düşünülemez. Bu yüzden her şey bir bütünlük içindedir ve diğer varlıklar bir yana insan ile mekân öne çıkarıldığında, insanı etkileyen birçok şeyin belli bir yer ile anlam kazandığı görülmektedir (Göka, 2001, s. 25-26). “Bu çerçevede antropolojik açıdan yer; tarihsel, toplumsal ve kültürel olarak insan ilişkilerince belirlenen, dolayısıyla da bireylerin aidiyetini ve topluluğun kimliğini belirleyen bir fenomen olarak ortaya çıkmaktadır” (Koçyiğit, 2018, s. 539). Dolayısıyla yerler; kişinin gündelik hayatında ait hissedebildiği (ev, okul, işyeri gibi), anılarının olduğu daha özel alanlardır. Bu alanların dışında kişinin günlük hayatında vaktini geçirmek zorunda olduğu geçiş yerleri de vardır. Bunlar ihtiyaç odaklı, hızlı yer değiştirilen ve pratik olanaklar sağlayan alanlardır. Bu bağlamda, havaalanları, otogarlar, süpermarketler, otel odaları, bankamatikler, tatil köyleri gibi yerleri sayabiliriz. Bu yerler çok vakit geçirdiğimiz ve bize ait olan yerlerin aksine sınırlı vakit harcadığımız geçici alanlardır.

Modern şehirlerdeki bu hayat biçimi, insanı geçmişinden gitgide uzaklaştırır ve insanı hissizleşmeye sevk eder. Bu modern mekânlarda, kişinin eşya ile teması ve çevreyi algılaması

en düşük düzeydedir. Modern kültürü eleştirenler de; insan bedenini daha duyarsız bir hale getirmeye yönelik modern teknolojiler ve bu teknolojilerle uyumlu dağınık coğrafyadan kaynaklanan ‘modern şehrin’ insanlar arasında derin bir ayrılığın nedeni olduğunu iddia ederler (Sennet, 2002, s. 14). Nitekim modern mekânlarda artan teknoloji, bu mekânların daha hızlı tüketilmesine ve gelip geçici olmalarına neden olmaktadır.

Antropolojik yerler konusunda çalışmalar yapan Fransız antropolog Marc Augé, gelip geçici bu mekânları ilk kez kullandığı yok-yerler, bir diğer adıyla “yer-olmayanlar” kavramıyla tanımlar. Marc Augé, yok-yerler kavramını ilk kez 1992 yılında yayımlamış olduğu *Yok-yerler* adlı eserinde ele alır. Augé, bu eserinde, yok-yerler ve bu yerlerin kullanıcısı olan insan arasında sözleşmeye dayanan bir ilişki olduğundan bahseder:

Tek başına ama tıpkı başkaları gibi, yer olmayanın kullanıcısı da yer-olmayanla (ya da onu yöneten güçlerle) sözleşmeye dayanan bir ilişki içindedir. Bu sözleşmenin mevcudiyeti sırası geldikçe ona hatırlatılmaktadır (yer-olmayanın kullanma kılavuzu o sözleşmenin bir ögesidir.) : satın aldığı bilet, ödeme gişesine göstermek zorunda olduğu kart ya da hatta süpermarketin reyonları arasındaki boşlukta itelediği araba bile o sözleşmenin az ya da çok güçlü işaretleridir. (Augé, 1997, s. 110)

İnsan, bu sözleşme kapsamında bütün özellikleri ve nitelikleri yok sayılan, diğerleriyle aynı olduğu var sayılan varlık olarak kabul edilir. “‘Yer-olmayanlar’ içinde kimlik de eriyip gitmektedir. Orada, size yüklenen müşteri ya da yolcu gibi yine orada bulunan herkesçe kabul görmüş ortak kimliklerle bulunmaktadır. Kimliği yaratan farklılıklar yer-olmayan tarafından nötralize edilmektedir (İl, 2005, s. 55). Bununla birlikte kimlikleri yok ettiği var sayılan yok-yerlere rağmen, Alver’in *Siteril Hayatlar -Kentte Mekânsal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler* adlı kitabında bahsettiği gibi mekân ve kimlik iç içe geçmiştir ve birbirlerinden ayrılamaz. Karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Bu ilişkide mekân ve kimlik inşa eden ile inşa edilendir (Alver, 2007, s. 21).

Bu bağlamda, Rolin’in *Sırça Otel’de Bir Oda* adlı romanını, antropolojinin bir konusunu oluşturan mekân ve insan etkileşimi kapsamında ele almaya ve söz konusu romanı Marc Augé’nin yok-yerler kavramsallaştırması kapsamında incelemeye çalışacağız. Yer-olmayanlar diğer adıyla yok-yerler, modernleşme ve küreselleşme sonrasında antropolojik mekânların dönüşümü sonucunda ortaya çıkan yerlerdir. Yok-yerler, kimliksel, tarihsel ve ilişkisel olarak tanımlanamayan, mekânsal etkileşimin en az olduğu yerlerdir. Yok-yerler’ in aksine antropolojik yerlerde duygular, geçmişe dair izler ve değerler vardır. Antropolojik yer, varoluşunu bu anlamlar sayesinde sürdürür. Ayrıca “‘antropolojik yer’ lerde yerin deneyimi beden aracılığıyla olur ve bu da duygu ve düşünce birlikteliğini harekete geçirerek, ortamın yaratılması sonucunu doğurur” (İl, 2005, s. 18).

Marc Augé, günümüzdeki antropolojik mekânları ele alırken yok-yerler kavramsallaştırmasının ortaya çıkmasına sebep olan üstmodernlik kavramına ulaşır. Augé, antropolojinin ilgi alanı olan yok-yerler kavramını ele almadan önce antropolojiyi klasik bir bakış açısıyla yakın ve öte olmak üzere ikiye ayırır. Öte, bir batılı için Doğuyu, uzak olanı ifade ederken; yakın ise Avrupa'yı ve oradaki insanların yaşam biçimini ele alan antropolojidir Augé'ye göre yakın antropoloji, modernleşmenin sonucu olan Batı dünyasının gelmiş olduğu durumu simgeleyen üstmodernlik ya da süpermodernlik kavramının bir sonucudur (Koçyiğit, 2018, s. 539).

Üstmodernlik kavramında üç aşırılık söz konusudur. Modernleşme sürecinin geldiği son noktayı üstmodernlik olarak kabul eden Augé, üstmodernliğin üç temel özelliğinden şu şekilde bahseder:

Üstmodernlik (olay bolluğu, uzam bolluğu ve atıfların bireyselleştirilmesinden ibaret olan üç aşırılık figürünü eş zamanlı olarak kullanan), eksiksiz ifadesini, doğallıkla yer-olmayanlarda bulmaktadır. (Augé, 1997, s. 117)

Bu bakımdan mekânsal, zamansal ve bireysel aşırılıklar göz önünde bulundurulduğunda üstmodernliğin uzamı yok-yerler olarak kabul edilmektedir. İnsanların günlük hayatta ilişki halinde olduğu mekânlardan gittikçe uzaklaşması antropolojik mekânların yok-yerlere dönüşmesine neden olmaktadır. Bu durum, yakın antropolojinin konusunu oluşturan batılı toplumlarda daha belirgindir. Şimdiki zamanın yoğunluğu, hareketliliği ve getirmiş olduğu aşırı hız, geçmişin unutulmasına neden olmakta ve tüm kalıcılıklar bu yoğunluk içerisinde kaybolmaktadır. Nitekim teknolojik gelişmeler ve kapitalizmin etkisiyle çoğalan yok-yerler, bireyleri daha fazla yalnızlığa, yersiz-yurtsuzlaşmaya ve yabancılaşmaya itmektedir. Bu nedenle “batılı toplumlarda birey, en azından, kendini bir dünya kılmak ister. Kendisine bırakılmış enformasyonları kendi kendine ve kendi için yorumlamayı düşünür” (Augé, 1997, s. 44). Rolin de romanda adı geçen otel odalarında kendine ait bir dünya yaratır. Nitekim Sennet'in bahsettiği gibi “şehir birbirlerinden farklı insanları bir araya getirir, toplumsal hayatın karmaşıklığını yoğunlaştırır, insanları birbirlerine yabancı olarak sunar” (Sennett, 2002, s. 20). Yabancılaşma ve kimliksizlikten kurtulmak isteyen yazar, romanda otel odalarını anlatırken kullanmış olduğu dil ve yazma amacı ile kasıtlı olmayan bir yok-yer kavramsallaştırmasına gönderme yapar. Bu gönderme yazar tarafından bilinçli olarak yapılmaz, okur tarafından yorumlanır.

Rolin, otel odalarını mekânsal olarak ele alırken farklı yollara başvurur. Kendi yaşamında kolay kolay iz bırakmayacak olan bu odaların gerçekliğini okura verdiği mesajlarla açıkça şu şekilde vurgular: “... E tabi yapmanız gereken şey, herhangi birine ya da arzu ederseniz

hepsine gidip bakmak, küçücük bile olsa uydurduğum TEK bir ayrıntı var mı diye araştırın. (...) HİÇBİR ŞEYİ uydurmadım. (...) O halde, gidip bakması Parisli okuyucuya sadece bir metro biletine mal olacak bir oda anlatıyorum” (Rolin, 2008, s. 169-170). Buna ek olarak Rolin’in, otel odalarının betimlemesini yaparken eşyalarda sıklıkla marka adı kullanmasının nedeni, gerçeklik etkisini artırmak istemesidir. “Goldstar marka tezgâh altı buzdolabı (...)” (Rolin, 2008, s. 33), “Philips marka televizyon (...)” (Rolin, 2008, s. 37), “Sony marka bir müzik seti (...)” (Rolin, 2008, s. 78). Yazar bu şekilde kullandığı marka isimleri ile eserin gerçekçi yönünü vurgular. Ancak romanda tüm odalar ayrıntılı bir şekilde betimlenmesine rağmen, romanın başlıca odası Sırça Otel’deki odanın betimlemesi başarısızdır. Çünkü bu odadaki anılar, yazarın hafızasından silinmiştir. Bu durum, büyük bir problem oluşturur ve başkahraman için Mélanie Melbourne ile yaşadığı aşk ilişkisinin başarısız bir sembolü olur (Van Dinter, Ramón, 2008, s. 143). Burada bahsedilen Mélanie Melbourne, yazarın kendi içinde büyük bir aşk yaşadığı ve roman boyunca yazara ilham veren kurgusal karakterdir. Ancak Mélanie Melbourne ile ilgili birçok anı yazara acı verdiğinden, yazar bu karakter ile ilgili anılarını hatırlamak istemez ve 211 numaralı oda ile ilgili şunları söyler:

Mélanie Melbourne, hiç anımsamadığımı bile bile, çocukluk edip ona Nancy’deki Sırça Otel’in 211 numaralı odasını anlatmamı istiyordu zaman zaman; bunu yapmaya çabalasam da hatta sırf onun hoşuna gitmek için bile olsa –ki her daim vardı bu kaygı bende- hiçbir şey anımsamıyordum. Israr ediyordu; tek bir ayrıntı bile yok mu? Aynadaki yansıman mesela? Yok. Bu zaten bir aynanın olduğunu var saymak demek, oysa ben bundan bile emin değildim. (Rolin, 2008, s. 100)

Nitekim romana adını veren ve aynı zamanda romanın bir bölümünü oluşturan Sırça Otel, Mélanie Melbourne karakterini temsil eden sembolik bir bölümdür. Nancy’deki Sırça Otel bölümünde de, Rolin şunları yazar:

Giriş kapısı... Yok. Yırtınacağımı zannetmeyin, nasılsa işe yaramayacak. Hiçbir şey hatırlamadığımı söyledim size. Makaron kız kardeşler makaron kurabiyesi kutusu vardı yazı masasının üzerinde, bir de katlanabilir bavul sehpa. Kurabiyeleri yemedim galiba. Mélanie Melbourne’a hediye etmiş olabilirim, ya da yapmış olmam gereken şey buydu, niyetim kesinlikle buydu. Uzun sözün kısası, büyük olasılıkla yapmışımdır. Badem kurabiyesi sevmem, zaten sevdiğim şeylerden olsa bile (bergamutlu ya da romlu tartölet mesela, otellerde müşterilere ikram edilenlerden) Mélanie Melbourne’a verirdim. Mélanie Melbourne’a ben ne olursa veririm. Söyleyeceğim başka bir şey yok. (Rolin, 2008, s. 72)

Yazar burada 211 numaralı odada yaşadıklarını, sevgilisi Mélanie Melbourne için hatırlama çabası içerisine girer. Ancak bu oda ile ilgili gerçekte hiçbir şey hatırlamamaktadır. Söz konusu bu unutuş, yok-yerler olarak tasvir edilen otel odaları içinde başka bir anlamda

kalıcılığı temsil eder. İçinde bulunan eşyalarla ayrıntılı olarak tasvir edilen otel odaları, postmodernizmin getirmiş olduğu gelip geçici mekânlar ve yok oluşu ifade ederken; 211 numaralı oda hatırlanmaz, tasvir edilemez dolayısıyla diğer otel odaları gibi tüketilemez. Mélanie Melbourne, romandaki tek duyguyu ifade ettiği için, Rolin onu kelimelere dökerek anlamını yitirmesinden korkar. Bazen de hatırlıyormuş gibi rol yapar ve bunu da romanda şu cümlelerle ifade eder.

Melanie Melbourne'un sürgit merakını gidermek için, birden, Nancy'deki Sırça Otel'in 211 numaralı odasını hatırlamışım gibi yaptığım olur, aslında çok uzaklarda başka bir yerlerdeki bir odayı tarif ediyordumdur. Bu yurtturmamı, hiç sektirmeden boşa çıkarır. Diyeceğim şu, o akşam (Somme Körfezi'nde kıyı kuşlarını gözlemlemekle geçen dingin bir günün ardından, Crottoy'daki Villa Les Sarcelles adındaki pansiyonumuzun mütevazı odasına dönerken), o akşam delilik noktasına ulaşan bir ısrarla bunu tekrar ısıtıp önüme sürdüğünden, eski cep defterimde 211 odanın bir tasvirini bulduğumu iddia ettim. (Rolin, 2008, s. 116)

Genel olarak Mélanie Melbourne karakteri üzerinden kurgulanan romanda tek karakter o değildir. Romanda kurgusal olarak başka karakterler de yer alır. Bu karakterlerin geçmişi, kimliği ve fiziksel özellikleri hakkında detaylı betimleme yapılmaz. Otel odası bölümlerinde devam eden betimlemelerden sonra kurgusal olaylara ani bir geçiş yapılır. Daha önce adı geçmemiş olan farklı farklı kişiler olaylara dâhil olur. Evrensel bir yönü olan kişiler (bunlar neredeyse arketipler: uğursuz kadın, acımasız kaçakçı) aynı zamanda tek boyutlu kalırlar. Anlatıcı / başkahraman onların hikâyesinin tamamını anlatmaz ve bu kişiler hikâye boyunca değişmezler. Okuyucunun aklında yalnızca onların donmuş bir görüntüsü kalır. Onların düşüncelerini asla bilmez ancak çok da hayranlık uyandırmayan eylemlerini bilir (Van Dinter & Ramón, 2008, s. 142). Bu anlamda, romandaki karakterler de yazarın dolaylı yoldan göndermede bulunduğu yok-yerler kavramına etkide bulunmaz.

Yazarın yok oluşa karşı verdiği mücadele onun her koşulda her mekânda göstermiş olduğu yazma çabasından anlaşılabilir. Çünkü o, eline geçen herhangi bir kâğıt parçasına anılarını Proust'un yaptığı gibi gelişi güzel bir şekilde yazar. Olivier Rolin, yazma amacı ve hatırlama yöntemi konusunda Proust ile benzer özellikler gösterir. Nitekim Proust da kaldığı yerleri hafızasından silmek istemez ve onları kendi algısal deneyimlerine göre yorumlar. Proust'a göre,

Ruhumuz kendisine sunulan her yeni mekânı doldurmak, yeniden boyamak, kokularını püskürtmek, sesleriyle donatmak zorundadır; bunlar tamamlanıncaya kadar ilk gecelerin ne kadar ıstıraplı olabileceğini bilirim; ruhumuz tecrit edilmiştir, koltuğun rengini, duvar saatinin tik- taklarını, örtünün kokusunu kabullenmek, piramit biçimindeki odanın şekline girebilmek için kâh yayılıp uzayarak, kâh daralarak nâfile çabalamak zorundadır. (Proust, 2006, s. 23)

Tüm bu düşünceler, Proust'un olduğu gibi Rolin'in de yaşadığı mekânı ve hayatı anlamlandırma biçimidir. Çünkü diğer türlü ölümün bir başka şekli olan unutmaya geçişler.

Unutmayı ölmek ile eş değer tutan Rolin, yazarak hayatta kalma mücadelesi verir.

Bellek ile unutmaya arasındaki ilişki, yaşam ile ölüm arasındaki ilişkinin aynısıdır diyebiliriz. (Augé, 1999, s. 35)

(...) Anının yitirilmesi olarak tanımlanan unutmaya da belleğin bir bileşeni olarak alındığı zaman başka bir anlam kazanmaktadır. Ölüm ile yaşam ve bellek ile unutmaya çiftlerinin yakınlığı her yerde hissedilir, dile getirilir, hatta simgeleştirilir. Bu yakınlık, pek çok kişi için yalnızca eğretilmeden ibaret değildir (unutmanın bir çeşit ölüm sayılması, anıların yaşamı), aynı zamanda ölümlle ilgili farklı anlayışlara da (ölümün bir başka yaşam olarak ya da yaşamda içkin olarak düşünülmesi) zemin hazırlar ki, bunlar da belleğe ve unutmaya atfedilen rolleri belirler. (Augé, 1999, s. 37-39)

Romandaki ölüm kurgusu bu bakımdan semboliktir, çünkü yazar, unuttuğu günü ölüm günü olarak kabul eder.

Nitekim yazarın bir ay kaldığı Bakü'deki otel odası hikâyesi beklenmedik bir kurguyla sonlanır. Yazar, Apşeron Otel'in 1123 numaralı odasında kendi ölümünü kurgular. "(...) bu odada öleceğim. Karar verdim. Ölmek için cehennem ırmağıyla (neredeyse) aynı adı taşıyan bir otelden daha iyisi olabilir mi?" (Rolin, 2008, s. 93). Rolin, kendi ölümünü neden bu otelde kurguladığını bir röportajında şu şekilde açıklar: "Bu otelin adı Yunan mitolojisindeki Akeron'a yani Ölüm Nehri'ne çok benziyordu: Akeron ve Apşeron arasında bir bağlantı kurdum. Tabii önce odayı, odanın tüm detaylarını anlattım, yazdım. Buraya nasıl bir hikâye yazayım, uydurayım diye düşünürken otelin adı ölüm nehrini çağrıştırdığı için bu odada intihar ettiğimi kurguladım. Kendi ölümümün hikâyesini böyle yazdım ve bir tarih seçtim bunun için. Kitap 2004'te yayımlanmıştı. Kendime beş yıl verdim yaşamak için. O nedenle kitabın biyografi yazan bölümünde ölüm tarihim '2009 Bakü' olarak görünüyor" (Doğan, 2010, s. 121).

İnsanın temel seçeneğinin yaşam ile ölüm arasında yapacağı bir tercih olduğuna inanan Fromm, her edimin bir seçim olduğunu dile getirir. Ona göre insan seçimini yapmakta özgürdür ancak bu sınırlı bir özgürlüktür. Çünkü insanın seçimleri konusunda insanı yönlendiren pek çok olumlu ve olumsuz koşul vardır. Ruhsal yapısı, içine doğmuş olduğu özgül toplum, ailesi ve arkadaşları gibi... İnsanın ödevi, özgürlüğünün sınırını genişletmek ve ölüme neden olana karşı, yaşama neden olan koşulları güçlendirmektir. (Fromm, 2015, s. 178)

Rolin, Fromm'un da bahsetmiş olduğu gibi ölüme karşı yaşam konusunda kendi tercihini yapar ve kendine göre bir ölüm çeşidi olan unutmak ile yazarak savaşır.

Sonuç

Sırça Otel'de Bir Oda romanı genel olarak hayatın aynılığına ve modern insanın yalnızlığına vurgu yapar. Kaldığı seyahat noktaları olan oteller üzerinden bir anlatım yapan yazar, günümüzde anlamını yitirmeye başlayan bu mekânlara farklı bir bakış açısı getirir. Bu eseri kaleme alarak aynı zamanda Augé'nin ortaya çıkarmış olduğu yok-yerler kavramına yeni bir anlam kazandırır. Bu anlamda, Rolin seçtiği sözcükler ve kullandığı dil ile kaldığı tüm otel odalarını kişiselleştirir ve onları bir yer haline getirir. Nitekim öznenin bir ilişki içinde olduğu ve bilincinin yöneldiği mekânlar, ona göre yerlerdir. Çünkü insan ve mekân birbirinden ayrı düşünülmez. İnsan hayatında yer alan tüm mekânlar istem dışı da olsa insan ile etkileşim halindedir. Birey bu mekânları anlamlandırmak ve bunlarla bir bağ kurmak isterse, farklı yollarla bunu başarabilir. Yok- yerleri sınırlı ve geçici olmaktan çıkıp kişisel bir alana dönüştürebilir. Bu da Rolin'in *Sırça Otel'de Bir Oda* adlı romanında yaptığı gibi bir dil aracılığıyla gerçekleşir. Bu dil ise, mekânın dili olarak yorumlanır ve bunu çözmek kişinin o dili analiz etme becerisine bağlıdır (Göka, 2001, s. 42). Yok-yerler kapsamında analizi yapılan bu romanda Rolin, gelip geçici mekânlarda kendine özgü bir dil oluşturur ve bu şekilde kendi kalıcılığını sağlamaya çalışır.

Kaynakça / References

- Alver, K. (2007). *Siteril Hayatlar-Kentte Mekânsal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler*. Ankara: Hece Yayınları.
- Augé, M. (1997). *Yer-olmayanlar Üstmodernliğin Antropolojisine Giriş*. (Turhan Ilgaz, Çev.). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Augé, M. (1999). *Unutma Biçimleri*. (Mehmet Sert, Çev.). İstanbul: Om Yayınevi.
- Barthes, R. (2016). *Yazının Sıfır Derecesi Yeni Eleştirel Denemeler*. (Tahsin Yücel, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Chambers, I. (2014). *Göç, Kültür, Kimlik*. (İsmail Türkmen- Mehmet Beşikçi, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Doğan, S. (2010). Kelimelerin ve Nesnelerin Dünyası. *Notos Öykü*, (23), 119-122.
- Fromm, E. (2015). *Yeni Bir İnsan Yeni Bir Toplum*. (Necla Arat, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Göka, Ş. (2001). *İnsan ve Mekân*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- İl, A. (2005). *Kapitalist Sistemde Mekân ve "Yer-Olmayan" Kavramı*. Yüksek Lisans Tezi, Osman Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Koçyiğit, R. G. (2018). Mark Augé'de Yok-Yer (Non-Lieu) Kavramı Üzerine Bir Epistemik Çözümleme. *Megaron* 13(4), 536-544.
- Proust, M. (2006). *Sainte-Beuve'e Karşı*. (Roza Hakmen, Çev.). İstanbul: Doğu- Batı Yayınları.
- Rolin, O. (2008). *Sırça Otel'de Bir Oda*. (Sertaç Canbolat, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Sennett, R. (2002). *Ten ve Taş*. (Tuncay Birkan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Van Dinter, K. & Ramón, E. (2008). *"Valise Perdue et Retrouvée Lecture de Suite à l'Hotel Crystal d'Olivier Rolin"*. Luc Rassin ve Bruno Tritsman, (Ed.). *Olivier Rolin: "Littérature, histoire, voyage"*, Amsterdam-New York: Editions Rodopi B.V., 137-146.